

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Indien – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2018

I. SAMMANFATTNING

Indien är världens största demokrati och fria och rättvisa val genomförs regelbundet. Landet har en omfattande lagstiftning till skydd för de mänskliga rättigheterna. Den uråldriga indiska traditionen av social indelning enligt kastsystemet lever kvar och påverkar de så kallade lägre kasternas åtnjutande av de mänskliga rättigheterna negativt.

Trots att levnadsvillkoren har förbättrats de senaste decennierna och den absoluta fattigdomen minskat, lever fortfarande hundratals miljoner människor i fattigdom. En stor del av befolkningen har bristande tillgång till mat, bostad, rent vatten, sjukvård och utbildning. Kvinnor, barn, personer från de lägre kasterna, urfolk, personer som tillhör etniska, religiösa och sexuella minoriteter samt personer med funktionsnedsättning är de mest utsatta. Problemen diskuteras öppet och regeringen erkänner dessa som utmaningar.

Indien har ett från den verkställande makten självständigt och oberoende domstolsväsende och ett väl utvecklat rättssystem. Rättsväsendet är överbelastat och cirka 70 procent av alla frihetsberövade väntar på att få sina ärenden prövade. Korruption är ett utbrett problem och förekommer även inom rätts- och polisväsendet. Tortyr och dödsfall i häkten och fängelser förekommer. Indien tillämpar dödsstraff. Antalet brott med dödsstraff som påföljd har ökat. Den senaste avrättningen genomfördes i juli 2015.

I samband med terrorismbekämpning och upprätthållande av den inre säkerheten i landet rapporteras om allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna från militärens sida. Detta gäller framförallt i de nordöstra delarna av landet och i delstaten Jammu och Kashmir, som delvis täcks av speciallagstiftning, men även i de områden i centrala och östra Indien där maoistiska rebellgrupper verkar. Militanta grupper i ovan nämnda regioner gör sig skyldiga till betydande övergrepp på civilbefolkningen.

Civilsamhällesorganisationer har de senaste åren kritiserat den indiska regeringen för att använda registreringsystemet för utländska bidrag till att begränsa organisationernas verksamhet och därigenom föreningsfriheten. Det förekommer att journalister utsätts för hot och våld och ett antal mord på journalister har begåtts under de senaste åren. Särskilda lagar mot förtal och så kallade olagliga aktiviteter rapporteras inskränka yttrandefriheten och användas för godtyckliga frihetsberövanden av människorättsförsvarare.

Våld, inklusive sexuellt våld, mot kvinnor och barn, människohandel, tvångs- och barnarbete utgör fortfarande allvarliga problem. Myndigheternas åtgärder för att komma till rätta med dessa är otillräckliga. Kvinnor har fortfarande en underordnad ställning i samhället och den könsbaserade diskrimineringen är utbredd.

Barnäktenskap är förbjudna enligt lag, men det är vanligt att yngre tonårsflickor gifts bort. Mellan 2005 och 2016 minskade dock andelen flickor som gifter sig innan de fyllt 18 år kraftigt. Barnarbete förekommer bland annat inom jordbruket, tillverkningsindustrin och i gruvindustrin. Barn utför även arbete i hemmet. Genom en kritiserad lagändring från 2016 tillåts numera barnarbete inom familjebaserade verksamheter.

Rätten att utöva sin religion respekteras generellt. Inte desto mindre upplever kristna och muslimer att brott och hot riktade mot dem har ökat på senare år och rapporter från internationella människorättsorganisationer pekar mot en ökning i förekomsten av hatbrott. Uppviglande retorik och hatpropaganda riktad mot främst muslimer förekommer. De flesta indiska delstater har lagstiftning mot koslakt och hantering av nötkött vilket bland annat har bidragit till att extrema hinduiska aktivistgrupper kunnat uppvigla mot indiska muslimer.

I september 2018 avkriminaliserade Högsta domstolen samkönade sexuella handlingar. Beslutet har benämnts som historiskt och förväntas kunna minska den diskriminering och stigmatisering som hbtq-personer ofta utsätts för.

II. RÄTTSSSTATENS PRINCIPER

Indien har ett från den verkställande makten självständigt och oberoende domstolsväsende och ett väl utvecklat rättssystem. Anklagelser förekommer dock ofta om att domstolar påverkats av politiska överväganden, framför allt i ärenden som har med den nationella säkerheten att göra, liksom i lägre domstolsinstanser.

Högsta domstolen är den högsta rättsliga instansen i Indien och upprätthåller konstitutionen och de däri garanterade rättigheterna. Domarna i Högsta domstolen utses av presidenten på premiärministerns rekommendation. Delstatsregeringarna utser domare till distriktsdomstolarna. Särskilda militärdomstolar finns inrättade.

Indien består av 29 delstater och sju unionsterritorier. Delstaterna har huvudansvaret för lag och ordning, men centralregeringen har efter dekret från presidenten möjlighet att tillfälligt ta kontrollen från en delstatsregering som inte bedöms klara av att sköta detta ansvar. Delar av nordöstra Indien och delstaten Jammu och Kashmir täcks av speciallagstiftning, Armed Forces Special Powers Act (AFSPA) respektive Jammu and Kashmir Special Powers Act, vilka ger regeringen rätt att utfärda regionala undantag från gällande lagstiftning, inklusive immunitet för säkerhetsstyrkor från civilrättsliga åtal. Lagstiftningen har kritiserats av FN. I april 2018 upphävdes AFSPA i delstaten Meghalaya och delar av Arunachal Pradesh.

Domare i Högsta domstolen har anklagats för korruption. Anklagelser om korruption inom poliskåren är vanligt förekommande. Indien rankas på plats 78 av 180 länder i Transparency Internationals index över upplevd korruption 2018. I World Justice Projects rättsstatsindex rankas landet på plats 62 av 113 länder.

Rättssäkerhet

Konstitutionen garanterar rätten till en rättvis rättegång. Domstolarna är emellertid överbelastade och underbemannade vilket innebär att många väntar på rättegång i häkten och fängelser – ibland i åratal. Enligt National Crime Records Bureau (NCRB) väntar cirka 70 procent av de frihetsberövade i landet på rättegång. Vissa tillbringar längre tid i häkte i avvaktan på prövning än de aktuella straffsatserna. De nationella lagarna om terrorism uppställer lägre beviskrav för att en person ska kunna fällas för brott.

Kvinnor och män har formellt lika tillgång till rättsväsendet. I realiteten har dock kvinnor och personer som lever i fattigdom eller tillhör minoriteter, på grund av svagare ekonomisk, politisk och social ställning, svårare att få sin sak prövad i domstol.

Straffbarhetsåldern är sju år. Barn under 18 år kan inte åtalas under allmän brottslagstiftning. Lagen ändrades dock 2015 så att ungdomar mellan 16 och 18 år kan dömas som vuxna vid anklagelser om särskilt svåra brott som mord och våldtäkt.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Kritik har riktats mot bristfälliga utredningar och att förövare inte ställts inför rätta efter attacker mot religiösa minoriteter. Många av dessa mål har pågått i årtionden. Motsvarande kritik har riktats mot polis vad gäller våld mot kvinnor eller våldsbrott begångna mot kastlösa personer (så kallade *scheduled castes*, eller daliter). FN:s specialrapportör för utomrättsliga, summariska och godtyckliga avrättningar pekade 2013 på att de långa utredningstiderna riskerade att leda till straffrihet, och rekommenderade att en process skulle inledas för att reformera domstolsväsendet. I uppföljningen av rapporten som publicerades i maj 2015 noterade specialrapportören att någon sådan process inte påbörjats. Medlemmar av polis och säkerhetsstyrkor får under vissa omständigheter formell straffrihet enligt flera speciallagar.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Indien är som världens största demokrati en federal republik med parlamentariskt styrelsesätt. Parlamentet utgör den lagstiftande församlingen och består av två kamrar, Lok Sabha (underhuset) med 545 ledamöter och Rajya Sabha (överhuset) med 245 ledamöter. Val till Lok Sabha hålls vart femte år. Ledamöterna i Rajya Sabha väljs av delstaternas och unionsterritoriernas lagstiftande församlingar. Det finns ett stort antal politiska partier. Det senaste parlamentsvalet ägde rum april-maj 2019. Indien tillåter inte internationella valobservatörer. Freedom House rapporterade att valen 2014 på det stora hela var fria och rättvisa, även om det förekom rapporter om våld och så kallad *booth capturing*, det vill säga att anhängare till ett visst parti tagit kontroll över en vallokal. I de valkretsar där anklagelser om *booth capturing* visade sig stämna utlyste valkommissionen omval. Av de röstande hade 96 procent utrustats med särskilda id-kort för röstningen. Röstandet sker elektroniskt. Val till delstatsparlamenten hålls med intervaller om fem år.

Presidenten är statschef och innehar formellt även den verkställande makten. Rollen är dock övervägande ceremoniell och i praktiken innehas större delen av den verkställande makten av regeringen, som leds av en premiärminister.

Kvinnor åtnjuter enligt lag samma politiska rättigheter som män. Sedan 1989 har försök gjorts att reservera en tredjedel av platserna i parlamentet och folkvalda församlingar på delstats- och lokal nivå för kvinnor. På nationell och delstatsnivå har förslaget ännu inte antagits. På bynivå (Panchayat) har reformen genomförts med goda resultat. Efter att flera delstater höjt andelen reserverade för kvinnor till 50 procent, är det nationella genomsnittet 50 procent. I parlamentet är 94 av sammanlagt 790 ledamöter kvinnor. Endast 9 av totalt 78 ministrar är kvinnor.

Företrädare för daliter och urfolk har reserverade platser i parlamentet, i ungefärlig proportion till deras andel av den totala befolkningen. I underhuset är endast cirka 4 procent, dvs 20-talet ledamöter muslimer, medan dessa utgör mer än 14 procent av den totala befolkningen.

Lagen om allmänhetens rätt till insyn (Right to Information Act) ger möjligheter för medborgarna att få insyn i hur regeringar och myndigheter på central- och delstatsnivå arbetar och vilka underlag som ligger till grund för beslut. I praktiken rapporteras ofta om svårigheter att utnyttja de rättigheter som lagen föreskriver.

Det civila samhällets utrymme

Konstitutionen tillförsäkrar medborgarna rätten att bilda föreningar och det finns en stor mängd lokala organisationer som arbetar med frågor som rör mänskliga rättigheter. Organisationer måste vara registrerade för att kunna verka i Indien.

Särskilda regler gäller för att ta emot donationer och bidrag från utlandet och registreringen måste förnyas vart femte år (FCRA-reglerna). Tillämpningen av lagen försvårar utländsk finansiering av verksamhet som bedöms vara av politisk natur. Sedan 2011 har runt 19 000 organisationer fått sina tillstånd indragna, och kritiska röster hävdar att regeringen använder lagen för att begränsa civilsamhället. De berörda organisationerna menar att de sätts under press från staten om de kritiserar regeringens politik. Enligt FN:s specialrapportör för mötes- och föreningsfrihet står FCRA-reglerna i konflikt med internationell lagstiftning på området. Amnesty International tvingades i augusti 2016 tillfälligt stänga sina kontor i Indien efter att organisationen anklagats för uppvisning. Under hösten 2018 genomförde den indiska ekobrottsmyndigheten razzior mot både Amnesty International och Greenpeace kontor och frös organisationernas tillgångar på grund av misstankar om överträdelser av FCRA-reglerna. Representanter för civilsamhället i Indien har vid enstaka tillfällen hindrats från att lämna landet.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Rätten till liv garanteras i den indiska konstitutionen. Konflikter och oroligheter med allvarliga konsekvenser för civilbefolkningen förekommer i vissa delar av Indien, främst i delstaten Jammu och Kashmir, i de nordöstra delarna samt i de områden i östra Indien där

maoistiska rebellgrupper (naxaliter) verkar. Civilbefolkningen i dessa områden utsätts tidvis för våld och övergrepp både från de militanta grupperna och från militär och polis. Enligt Jammu and Kashmir Coalition of Civil Society var 2018 var det mest våldsamma året i Kashmir under det senaste årtiondet, med 586 dödade.

Enligt organisationen Working Group on Human Rights in India and the UN förekommer försvinnanden i alla de delar av Indien som präglas av politiska oroligheter. Human Rights Watch tar upp fall av misstänkta utomrättsliga avrättningar i delstaten Uttar Pradesh 2017 och 2018. I juli 2016 efterfrågade Högsta domstolen en statlig undersökning av 1 528 fall av misstänkta utomrättsliga avrättningar som rapporterats ha ägt rum i delstaten Manipur i nordöstra Indien mellan 1979 och 2012. I juli 2018 uppmanade två av FN:s specialrapportörer Indien att påskynda undersökningen.

Enligt Amnesty International förekommer det att byrå utdömer sexuellt våld som påföljd mot kvinnor som brutit mot olika normer och regler, eller för brott begångna av deras familjemedlemmar. Dessa straff utdöms framför allt mot kvinnor som tillhör marginaliserade grupper, som daliter eller urfolk.

Det finns ingen lag mot tortyr. Flera civilsamhällesorganisationer rapporterar att det dagligen sker övergrepp mot rätten till liv i arrester, häkten och fängelser, inklusive tortyr som leder till dödsfall. De nationella säkerhetsstyrkorna har ingen skyldighet att rapportera dödsfall bland personer som tagits i förvar i Jammu och Kashmir eller i de nordöstra delstaterna. Fängelserna är överbelagda och det råder brist på mat och mediciner. Den nationella överbeläggningen uppgår till 14 procent enligt National Crime Records Bureau (NCRB) men varierar mellan olika delstater.

Slaveri är förbjudet enligt lag, men tvångsarbete och slaveriliknande förhållanden förekommer i bland annat jordbrukssektorn. Särskilt utsatta är personer från lägre kaster, urfolk och migrantarbetare.

Indien är både ursprungs-, transit- och destinationsland för människohandel. Människohandel förekommer huvudsakligen inom

landet. Enligt Internationella arbetsorganisationen (ILO) sker människohandeln i första hand med arbete som syfte, men människohandel för sexuella ändamål förekommer också i omfattande utsträckning. Regeringen har sedan 2016 försökt få igenom sitt förslag till lagstiftning mot människohandel. Lagförslaget har fått kritik från bland annat FN, som i juli 2018 hävdade att förslaget inte i tillräcklig utsträckning tillämpar ett rättighetsperspektiv.

Dödsstraff

Dödsstraff finns på straffskalan för 13 brott. Därtill finns en rad speciallagar som har dödsstraff i straffskalan, såsom Army Act och Air Force Act. Ett växande antal brott har dödsstraff som påföljd. Under 2018 infördes dödsstraff för våldtäkt på flickor under tolv år.

Enligt rättspraxis ska dödsstraff enbart utdömas i sällsynta undantagsfall – *”the rarest of rare cases”*. Internationella bedömare som Asian Human Rights Commission anser att detta inte följs. Under 2018 utdömdes 162 dödsdomar vilket är det högsta antalet sedan år 2000. Totalt är 426 personer dömda till döden. Indiska medier rapporterade i maj 2016 att de flesta av de dödsdömda personerna i indiska fängelser tillhörde minoriteter och ofta var förstagångsöverbrytare. Enligt media var situationen i fängelset för de dödsdömda mycket dålig och de flesta uppgav att de utsatts för tortyr. Minimialdern för dödsstraff är 18 år vid tidpunkten för brottet.

Presidenten har ensamrätt att benåda personer som dömts till döden. I praktiken konsulteras regeringen. Den senaste avrättningen genomfördes i juli 2015. Debatt om dödsstraff förekommer med jämna mellanrum. Under 2015 och 2018 har lagförslag om avskaffande av dödsstraffet lagts fram av tre enskilda parlamentsledamöter. Även lagrådet rekommenderade 2015 att dödsstraffet skulle avskaffas för alla brott förutom terroristbrott och brott som karakteriseras som krigsföring mot staten.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Enligt bland annat organisationen Working Group on Human Rights in India and the UN ger de nationella lagarna om terrorism utrymme för godtyckliga frihetsberövanden.

Lagen om nationell säkerhet (National Security Act) tillåter att personer som anses utgöra en nationell säkerhetsrisk hålls frihetsberövade i ett år utan rättslig prövning. Lagen gäller i hela landet utom i Jammu och Kashmir där motsvarande lagstiftning, Public Safety Act, tillåter frihetsberövande utan rättslig prövning i upp till två år. Till skillnad mot National Security Act har den som är frihetsberövad under Public Safety Act inte tillgång till juridiskt biträde. FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter påpekade i en rapport i juni 2018 att trots att det är olagligt att fängsla personer under 18 år under Public Safety Act har detta skett vid flera tillfällen i samband med oroligheterna i Kashmir under sommaren och hösten 2016.

Human Rights Watch har rapporterat om myndigheternas ökade användande av lagen Unlawful Activities Prevention Act som möjliggör häktning utan anklagelser i fall som kopplas till uppror eller terrorism och begränsar möjligheterna att släppas mot borgen. FN riktade kritik mot Indien för lagens vaga definitioner och tillämpning i samband med gripandet av tio människorättsaktivister i juni och augusti 2018.

Medborgarna kan generellt röra sig fritt i landet, med undantag för vissa områden i nordöst som räknas som skyddsområden. Utegångsförbud införs regelmässigt på lokal basis i samband med oroligheter. Medborgare kan vägras pass om det finns misstanke om att personen kan komma att bedriva verksamhet utomlands som skadar Indiens suveränitet och integritet. Vid ett par uppmärksammade tillfällen 2015 och 2016 har personer aktiva inom civilsamhället förvägrats utresa när de planerade att tala om misstänkta övergrepp och kränkningar av mänskliga rättigheter i Indien inför utländsk publik.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Konstitutionen tillförsäkrar medborgarna yttrande- och tryckfrihet. Samhällelig debatt genom media och på annat sätt förekommer i stor

omfattning. Indien är ett av de länder som har flest nyhetsmedier i världen. Media tar ofta upp kritik mot regeringen och påtalar kränkningar av mänskliga rättigheter. Med stöd av Official Secrets Act kan regeringen förbjuda publicering av material som bedöms känsligt. Lagen har ibland tillämpats relativt vidsträckt. Human Rights Watch har kritiserat Indien för att genom användandet av lagar mot uppvigling och förtal inskränka yttrandefriheten. Enligt flera civilsamhällesorganisationer har det offentliga utrymmet för kritik mot staten minskat genom tillämpningen av dessa lagar.

Indien rankades på plats 138 av 180 länder i Reportrar utan gränser pressfrihetsindex 2018, att jämföra med plats 136 2017. Reportrar utan gränser rapporterar om hot och våld mot journalister, liksom flera mord på journalister under de senaste åren. Journalister blir även anklagade för uppvigling med risk för stränga straff som påföljd. Situationen bedöms särskilt svår i Kashmir. Enligt en rapport från Committee to Protect Journalists i oktober 2018 har 18 ouppklarade mord på journalister ägt rum de senaste elva åren. Journalister i mindre städer eller på landsbygden som rapporterat om korruption eller lokal politik är särskilt utsatta för våld och hot.

Friheten på nätet är i allmänhet inte inskränkt av staten. Staten förbehåller sig dock rätten till censur, framförallt med hänvisning till nationell säkerhet och allmän moral. Denna rätt har utnyttjats för att begränsa tillgången till såväl mobilt internet som specifika internetsidor vid flera tillfällen, inte minst i samband med lokala oroligheter. Enligt bland andra Freedom House och Human Rights Watch har stängningar av internet ökat kraftigt under det senaste året.

Filmer genomgår censurprövning innan de får visas på biograferna. Det har förekommit att filmer har förbjudits när de ansetts kränkande för olika folkgrupper. Det förekommer att regeringen förbjuder viss litteratur med motiveringen att den kan leda till våld eller spänningar mellan folkgrupper.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Mötesfrihet garanteras i konstitutionen. Rätten till fredliga åsiktsyttringar, inklusive genom demonstrationer, respekteras i allmänhet.

Vid lokala oroligheter förekommer att denna rätt inskränks och att demonstrationer inte beviljas tillstånd. För att kunna anordna internationella konferenser har det i vissa fall krävts godkännande av inrikesministeriet, vilket lett till att en del civilsamhällesorganisationer menar att myndigheterna utövar indirekt kontroll över deras verksamhet. Även föreningsfrihet föreskrivs i lag, liksom rätten att bilda fackföreningar.

Religions- och övertygelsefrihet

Religiösa minoriteter skyddas i lag. Rätten att utöva sin religion respekteras generellt. Lokala lagar i sex delstater begränsar påverkan till konvertering för att förhindra att personer ändrar sin religionstillhörighet. Utländska bidrag till indiska religiösa grupper är förbjudna om dessa anses skapa spänningar eller disharmoni mellan olika folkgrupper.

Indien är enligt konstitutionen en sekulär stat, men civillagstiftningen skiljer sig åt för olika religiösa grupper. Enligt den senaste folkräkningen om religiös tillhörighet består befolkningen till 80 procent av hinduer, 14 procent muslimer, 2 procent kristna och 2 procent sikher. Därutöver finns buddhister, jainer, parser, judar och bahaiier, samt urfolk som officiellt klassificeras som hinduer men i själva verket praktiserar traditionell animistisk religion.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Indien har ratificerat sex av ILO:s åtta centrala konventioner. Enligt konstitutionen ska arbetstagare få skälig lön och ha arbetsförhållanden som möjliggör ett anständigt liv. Det finns ett flertal lagar som reglerar minimilöner, arbetstider och säkerhet på arbetsplatsen. Dessa följs ofta bristfälligt. Såväl centralregeringen som delstatsregeringarna genomför arbetsplatsinspektioner för att kontrollera efterlevnaden. Det finns dock för få arbetsplatsinspektörer, och deras arbete försvåras ibland av nära kontakter mellan arbetsgivare och politiker. Arbetstagare kan etablera fackföreningar utan tillstånd. Anställda inom den offentliga sektorn har

begränsad strejkrätt. Kollektivavtal är tillåtna och används ofta för att fastställa löner och för att lösa arbetsmarknadskonflikter.

Av arbetskraften återfinns enligt ILO 81 procent i den informella sektorn med ett begränsat eller inget skyddsnet. Många är småbrukare eller har säsongsarbeten och begränsade inkomster. En 100-dagars arbetsgaranti med minimilön per hushåll har gjort stor skillnad för många familjer som lever i fattigdom på landsbygden. Kvinnornas deltagande på arbetsmarknaden har minskat, enligt UNDP från 37 procent år 2005 till 27 procent år 2018. Ett mycket stort antal personer söker sig till de större städerna för att söka arbete, ibland säsongsbaserat. Vissa uppskattningar gör gällande att upp emot 10 procent av den indiska arbetskraften utgörs av interna migrantarbetare. Dessa personer lever ofta i städernas slumområden och arbetar i den informella sektorn och saknar på så vis socialt och legalt skyddsnet.

Tvångsarbete är förbjudet. Lagarnas efterlevnad varierar mellan delstaterna och tvångsarbete förekommer, ofta som ett resultat av en skuldsituation där arbetstagaren och även barn arbetar av en skuld till en långivare eller arbetsgivare. Arbetsförhållandena för många hushållsanställda är så svåra att de kan betraktas som tvångsarbete. Enligt ILO är 11,7 miljoner människor i Indien utsatta för tvångsarbete.

Barnarbete är vanligt förekommande. Antalet barn mellan 5 och 14 år som arbetar uppgår enligt folkräkningen 2011 till 10,1 miljoner, men civilsamhällesorganisationer uppskattar att den verkliga siffran är betydligt högre. Barnarbete förekommer bland annat inom jordbruket, som arbetskraft i hemmet, i tillverknings- och gruvindustrin. I juli 2016 gjordes en lagändring så att allt barnarbete före 14 år förbjöds. Samtidigt ändrades lagen så att arbete inom familjen tilläts. Detta har kritiserats av Unicef och civilsamhällesorganisationer som menar att man därigenom i praktiken tillåter barnarbete.

Diskriminering i arbetslivet, inklusive baserat på kastsystemet, är förbjudet enligt konstitutionen. Möjligheter till val av yrke styrs emellertid i stor utsträckning av individens sociala bakgrund. Människor från lägre kast arbetar framför allt inom lågbetalda yrken. Sedan 2013 finns en särskild lag om skydd för kvinnor mot sexuella trakasserier på

arbetsplatsen. Under 2018 fick me too-rörelsen spridning i Indien med uppmärksammade fall främst inom media- och underhållningsbranschen. Rörelsen har bland annat belyst bristande genomförande av befintlig lagstiftning.

Uppmärksammade fall har visat att företag genom korrupta metoder allvarligt påverka människors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna negativt, bland annat genom olaglig gruvdrift, olagliga utsläpp eller användandet av förbjudna kemikalier. Det har förekommit att aktivister som har belyst fall av övergrepp av mänskliga rättigheter orsakade av företagsaktiviteter har utsatts för våld och hot. Organisationen Global Witness rapporterade under 2016 en trefaldig ökning av mord på miljöaktivister i Indien. Med 16 mord, framförallt inom gruvnäringen, är Indien ett av de fyra mest utsatta länderna för människorättsförsvarare på miljöområdet.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Trots flera nationella program för att förbättra hälsovården är tillgången starkt begränsad för stora delar av befolkningen. Under 2018 presenterade regeringen en universell sjukförsäkring. Kvaliteten på hälsovård varierar stort mellan olika delstater och regioner, mellan stad och landsbygd och med hänsyn till människors ekonomiska villkor. På statliga sjukhus råder ofta brist på läkare och annan vårdpersonal, liksom brist på mediciner och utrustning. Hälsosituationen och tillgången till vård är sämre för flickor, kvinnor, personer som tillhör etniska minoriteter, lågkastiga och urfolk. Undernäring är vanligare på landsbygden och bland minoriteter som daliter och urfolk. Brist på rent vatten och sanitet ligger bakom 80 procent av sjukdomsfallen på den indiska landsbygden. Diarré är den främsta anledning till dödsfall för barn under fem års ålder enligt Unicef. Medellivslängden är 68 år för män och nära 71 år för kvinnor.

Mödra- och barnadödligheten har minskat de senaste årtionden, men ligger fortfarande på höga nivåer, med 39,4 barn per 1 000 som beräknas dö före fem års ålder. Andelen barn som på grund av undernäring har hämmats i utvecklingen är 38 procent. Mödradödligheten var år 2013 enligt Unicef 167 per 100 000 födselar. Abort är tillåtet upp till vecka tolv

utan särskilt tillstånd. Tillgången till preventivmedel beräknades 2018 till 56 procent enligt FN.

Rätten till utbildning

Skolgång är obligatorisk och avgiftsfri för alla barn i åldrarna 6–14 år. Enligt Världsbanken har 24 av Indiens 29 delstater heltäckande inskrivningsgrad för grundskolan. Det finns dock uppskattningsvis sex miljoner indiska barn som inte går i skolan. Det rör sig ofta om barn som bor på platser långt ifrån närmaste samhälle och marginaliserade grupper. Skillnaderna mellan pojkars och flickor utbildningsnivå har utjämnats, så att det nu finns 101 flickor på 100 pojkar i skolan. Enligt 2011 års folkräkning var 81 procent av männen läskunniga jämfört med 65 procent av kvinnorna. Generellt är kvaliteten i de statliga skolorna låg, även om det förekommer regionala skillnader. Bristen på kvalificerade lärare och relevanta läromedel är stor. Lokalerna är ofta i dåligt skick och många saknar toaletter och vatten. Just avsaknaden av toaletter får många flickor att sluta skolan i förtid. Barn från lägre kaster, personer som tillhör etniska minoriteter, gatubarn och barn med funktionsnedsättningar har generellt sämre tillgång till utbildning än andra.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Indiens höga tillväxt har haft en positiv inverkan på många människors liv och möjligheter och fattigdomen har minskat kraftigt. Enligt Världsbankens siffror för 2015 lever 13,4 procent av befolkningen under fattigdomsnivån om 1,90 USD per dag. Enligt Internationella valutafonden har inkomstskillnaderna i landet dock ökat de senaste 25 åren. En stor del av Indiens befolkning har begränsad tillgång till föda, rent vatten, hälsovård och utbildning. Det finns ett starkt samband mellan utsatthet och faktorer som kön, etnicitet, kast och funktionsnedsättning. Det råder stora skillnader i utveckling mellan olika delstater och regioner i landet. Andelen barn under fem år som lider av undernäring uppgår till 21 procent. Indien rankas som 130 av 189 länder i UNDP:s index för mänsklig utveckling 2018.

Vatten, mark och luft blir allt mer förorenade. Enligt en lista sammanställd av WHO år 2018 över världens mest förorenade städer ligger 14 av de 15 städerna med sämst luftkvalitet i Indien. Den indiska

regeringen har tagit initiativ för att rena landets floder då utsläppen från industrier och hushåll är omfattande, ofta på grund av korrupktion och vanskötsel. Regeringen har också startat en kampanj för att bygga toaletter i 60 miljoner indiska hem fram till år 2019. Av befolkningen saknar fortfarande 53 procent tillgång till toalett. På landsbygden är siffran 70 procent.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Diskriminering av kvinnor är förbjuden enligt lag och det finns en nationell kommission för kvinnor, med ansvar för att skydda och främja kvinnors rättigheter. Kvinnor har fortfarande en underordnad ställning i samhället och är bland annat underrepresenterade i politiken. Krav på hemgift, trots att det är förbjudet, och traditionella synsätt har resulterat i att döttrar betraktas som mindre värda än söner. Trots förbud mot att genom ultraljud ta reda på fostrets kön aborteras fortfarande många flickfoster. I den senaste folkräkningen 2011 beräknades antalet flickor till 918 per 1 000 pojkar. Könsbaserad diskriminering fortsätter att utgöra ett omfattande problem, och många flickor får mindre föda och sämre möjligheter att gå i skola än sina bröder.

Våld mot kvinnor är utbrett såväl inom som utanför hemmet. Utöver våld är även hot om våld, inklusive sexuellt våld, eller ekonomiska repressalier straffbara enligt lagen om kvinnomisshandel i hemmet. Det förekommer att nygifta kvinnor dödas eller misshandlas för att mannen och hans familj inte är nöjd med hemgiftens storlek. Enligt NCRB uppgick antalet sådana så kallade *dowry deaths* till 7 621 under 2016. Enligt en rapport från 2016 från FN:s specialrapportör för minoriteters rättigheter utsätts dalitkvinnor ofta för våld och förvägras sina rättigheter såväl i det offentliga som i privatlivet. Specialrapportören menade också att kastbaserat våld mot kvinnor och flickor, särskilt sexuellt våld, tenderade att öka.

Våldtäkt inom äktenskapet är inte kriminaliserat. I oktober 2017 slog dock Högsta domstolen fast att sex mellan en man och hans minderåriga fru var våldtäkt. Våldtäktsfall uppmärksammas ofta i indiska media och

kvinnors säkerhet är ofta fokus för debatter. Politiker och myndighetsföreträdare uttrycker ibland könsstereotypa attityder om att kvinnor som är ute sent på kvällen eller har västerländska kläder har sig själva att skylla, men dessa uttalanden väcker alltid stor debatt och uppmärksamhet. Den uppmärksammade gruppvåldtäkten 2012 ledde till en omfattande debatt och skärpt lagstiftning, med högre straffskala och vidgad definition av våldtäktsbegreppet, samt en ökning av polisanmälningar. Under 2018 uppmärksammades ett antal våldtäktsfall mot barn som på nytt utlöste en massiv debatt. Införandet av dödsstraff för våldtäkt på flickor under 12 år har fått kritik från civilsamhällesaktörer och forskare, bland annat på grund av risken för att antalet rapporterade fall kommer minska då förövaren oftast är känd för offret.

I Indien är det vanligt att kvinnor betalas för surrogatmödraskap. Verksamheten har varit laglig sedan år 2002 men har beskrivits som dåligt reglerad. Den indiska regeringen lade 2016 fram ett utkast till ny lagstiftning som syftar till att förbjuda surrogatmödraskap på kommersiell basis och begränsa möjligheter till att endast gälla indiska par som använder en nära släkting som surrogatmoder.

Barnets rättigheter

Barn, särskilt flickor, är utsatta i Indien. Flickor och pojkar i vissa delstater, på landsbygden och i slumområden har sämre möjligheter att åtnjuta sina rättigheter. Det gäller även barn som tillhör lägre kaster, etniska minoriteter och urfolk. Enligt vissa beräkningar lever elva miljoner barn på gatorna i Indien, men den indiska regeringen har förklarat att den verkliga siffran sannolikt är många gånger högre än så. Det finns en särskild lag mot sexuell exploatering av barn och handel med barn är förbjudet. Trots det är kommersiell sexuell exploatering av barn och handel med barn utbredda problem. Unicef har uppskattat att 1,2 miljoner barn i Indien är offer för människohandel, kommersiell sexuell exploatering och tvångsarbete. Barnarbete är vanligt förekommande. Aga är tillåtet i hemmen, men förbjudet i skolan. Studier pekar på att flertalet av skolbarnen utsätts för aga.

Barnäktenskap är förbjudna enligt lag. Flickor ska vara minst 18 år och pojkar 21 år, men det är vanligt, främst bland familjer som lever i

fattigdom, att yngre tonårsflickor gifts bort. Enligt en rapport från Unicef gifte sig 27 procent av flickorna innan de fyllt 18 år mellan åren 2015–2016, vilket kan jämföras med 47 procent mellan åren 2005–2006.

Enligt FN:s generalsekreterares rapport om barn och väpnad konflikt för 2018 använder militanta grupper i Indien barnsoldater. Enligt en rapport från Asian Commission for Human Rights år 2013 utnyttjades 3 000 barn i väpnade konflikter i Indien.

Indien har sedan 2013 en handlingsplan för barn, som i stort bygger på principerna i FN:s barnkonvention. Den nationella kommissionen för skydd av barn föreskriver att varje delstat ska etablera en kommission för barnfrågor, vilket nu gjorts i majoriteten delstater. Kommissionerna har fått kritik av människorättsorganisationer för att inte ha några reella möjligheter att ingripa i fall där barn far illa.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Diskriminering på grund av religion, ras, kast, kön eller födelseplats är förbjuden och det finns ett stort antal lagar som syftar till att skydda olika minoriteters rättigheter. Trots lagstiftningen förekommer omfattande diskriminering särskilt av personer som tillhör lägre kaster, etniska minoriteter och urfolk. Av dessa är kvinnor och personer med funktionsnedsättningar värst utsatta.

Det gamla indiska systemet med indelning av befolkningen i olika samhällsklasser, kaster, har fortfarande stora konsekvenser för den indiska befolkningen. Över 200 miljoner indier anses tillhöra de lägsta kasterna, officiellt benämnda *scheduled castes*, inofficiellt kallade daliter. Dessa personer diskrimineras på olika sätt i samhället, särskilt på landsbygden. De har vanligtvis enklare och smutsigare arbeten och sämre tillgång till utbildning och sjukvård. Rapporter från FN:s kommitté för avskaffandet av rasdiskriminering beskriver systematiska övergrepp mot lågkastiga, inklusive utomrättsliga avrättningar och sexuella övergrepp. FN:s specialrapportör för minoriteters rättigheter rapporterade i början av 2016 att dalitkvinnor i Indien hade tillgång till betydligt sämre mödravård och hade kortare förväntad livslängd än kvinnor från högre kaster. Regeringen har infört ett omfattande system med positiv

särbehandling av lågkastiga för att dessa ska få tillgång till högre utbildning och arbeten inom den offentliga sektorn. Systemet är omdebatterat men anses ha gett vissa resultat.

Personer som tillhör etniska minoriteter och urfolk (adivasis) är också särskilt utsatta för diskriminering och har, i förhållande till många andra i det indiska samhället, sämre hälsa, lägre utbildning, högre andel som lever i fattigdom och arbetslöshet, högre skuldsättning och sämre bostadsförhållanden. En nationell politik för urfolks utveckling har antagits, som reglerar en rad frågor kopplade till landrättigheter och naturresurser, men även sysselsättning, skydd mot tvångsförflyttning, rehabilitering, utbildning och andra rättighetsfrågor.

Det indiska samhället består av många olika religiösa och etniska grupper som överlag samexisterar fredligt. Allvarliga fall av religiöst betingat våld förekommer dock liksom våldsamheter mellan olika folkgrupper.

Kristna och muslimska grupper har rapporterat att brott och hot riktade mot dem har ökat sedan det styrande hindunationalistiska partiet BJP kom till makten 2014. Rapporter från Amnesty och Human Rights Watch pekar på en ökning av hatbrott riktade mot framförallt muslimer och daliter. I vissa regioner rapporteras om att polis och rättsväsende underlåter att ingripa vid attacker mot personer som tillhör religiösa minoriteter. Regeringen har kritiserats i media och av civilsamhälle och politisk opposition för att inte tillräckligt snabbt och tydligt fördöma och vidta åtgärder för att motverka attacker mot religiösa minoriteter.

Uppmärksammade fall av hatpropaganda riktad mot främst muslimer förekommer, bland annat från politiker från det styrande hindunationalistiska partiet, BJP. Koslakt och hantering av nötkött är förbjudet i 23 av 29 indiska delstater, och sex av sju unionsterritorier. Under de senaste åren har lagstiftning mot koslakt och dess tillämpning skärpts i flera delstater. Extrema hinduiska rörelser har i vissa fall använt påstådda överträdelser mot denna lag för att uppvigla mot muslimer. Då många muslimer och daliter arbetar inom nötköttsindustrin påverkar lagstiftningen också deras ekonomiska förutsättningar negativt.

Hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

I september 2018 avkriminaliserade Högsta domstolen samkönade sexuella handlingar. Beslutet har benämnts som historiskt och förväntas kunna minska den diskriminering och stigmatisering som hbtq-personer ofta utsätts för. Det förekommer att personer som är öppna med sin sexuella läggning avskedas, liksom att hbtq-personer utsätts för hot och förföljelser av polisen.

Högsta domstolen beslutade i april 2014 att erkänna transpersoner i Indien som ett tredje juridiskt kön, för att de ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Högsta domstolen uppmanade samtidigt den indiska regeringen att ge transpersoner positiv särbehandling i utbildning och vid tillsättande av statliga jobb. 2016 lade regeringen fram ett till skydd för transgenderpersoner, men det har inte gått igenom parlamentet. Lagförslag har kritiserats av transpersoner för att kränka deras rättigheter snarare än att skydda. De personer som traditionellt benämns som *hijras* och bland annat utgörs av transpersoner är en del av indisk traditionell kultur och har traditionellt tillmätts en lyckobringande roll vid bröllop och födslar. Idag tvingas de ofta till tiggeri eller prostitution för att kunna försörja sig.

Flyktingars och migranters rättigheter

Indien saknar lagstiftning till skydd för flyktingar. Beslut om skydd och assistans baseras på politiska och administrativa beslut av regeringen. Indien fortsätter ta emot och ge asyl till ett stort antal personer som flyttat från andra länder till följd av politisk instabilitet i regionen. UNHCR verkar i Indien inom ramen för UNDP och uppskattade i slutet av 2018 antalet flyktingar i Indien till runt 200 000. De flesta kommer från Kina (Tibet), Sri Lanka, Afghanistan och Myanmar. I Dharamsala i norra Indien och i andra enklaver runt om i landet lever ett stort antal tibetanska flyktingar, inklusive den centrala tibetanska administrationen som grundades av Dalai Lama och som idag leds av Lobsang Sangay. I övrigt bor flyktingarna främst i de större städerna. Regeringen bistår generellt flyktingar som befinner sig i Indien på olika sätt. De har till exempel rätt till sjukvård och skolgång, men många lever i slumområden där tillgången till offentlig service är begränsad.

I oktober 2018 riktade FN-experten kritik mot Indien för utvisningen av sju rohingyer till Myanmar och menade att detta kunde strida mot internationell rätt. Indiska myndigheter uppskattar den totala befolkningen rohingyer i Indien till 40 000 medan UNHCR har registrerat 18 000.

Det finns även ett stort antal internflyktingar i Indien. Enligt siffror från Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) uppskattades antalet internflyktingar på grund av konfliktsituationer vara 806 000 personer vid slutet av 2017. De flesta av dem har flytt från oroligheter i de nordöstra delarna av landet samt från delstaten Jammu och Kashmir. Ytterligare 1,3 miljoner personer beräknas ha flytt inom landet på grund av naturkatastrofer, till exempel översvämningar eller jordbävningar. Många internflyktingar lever i läger, med begränsad tillgång till mat, läkemedel och hygien.

Politiska partier som hindunationalistiska BJP har i delstaten Assam gått till val på att begränsa migrationen från Bangladesh och endast tillåta hinduer att bosätta sig i Indien. Centralregeringen har sedan 2016 försökt få igenom en ändring av medborgarskapslagen för att ge medborgarskap till religiösa minoriteter (hinduer, sikher, jainer, parser, kristna och buddhister) som flytt från Afghanistan, Pakistan och Bangladesh på grund av religiös förföljelse. Under sommaren 2018 offentliggjordes ett utkast till medborgarskapsregister för delstaten Assam som utelämnade fyra miljoner personer, både hinduer och muslimer, så gott som uteslutande etniska bengaler. FN:s specialrapportörer för minoritetsfrågor, religionsfrihet och rasism har uttryckt sin oro över processen, särskilt vad gäller registrets påverkan på muslimer och personer med bengaliskt ursprung samt risken för etniska spänningar.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättningar är mycket utsatta. Enligt den senaste folkräkningen har 26,8 miljoner indier någon form av funktionsnedsättning. Tillgången till utbildning, hälsovård och arbetstillfällen är begränsad för dessa personer, liksom praktiskt tillträde till offentliga byggnader och kommunikationer. Många personer med funktionsnedsättningar utsätts för omfattande diskriminering.

Konstitutionen nämner inte uttryckligen funktionsnedsättning som förbjuden diskrimineringsgrund. Lagen om personer med funktionsnedsättning stadgar lika möjligheter för personer med funktionsnedsättning i samhället. En ny, reviderad lag antogs i december 2016 och stipulerar bland annat tvååriga fängelsestraff och böter för den som diskriminerar någon på grund av funktionsnedsättning. Lagen höjde också kvoten av arbetstillfällena inom den offentliga sektorn och platser i högre utbildning för personer med funktionsnedsättning från 3 till 4 procent. Den nya lagen omfattar fler funktionsnedsättningar och nämner särskilt att de behov kvinnor och barn med funktionsnedsättningar har ska tas i beaktan. Regeringen avsätter begränsade resurser till personer med funktionsnedsättningar. Det är framförallt anhöriga och civilsamhällesorganisationer som sköter omvårdnad, rehabilitering och stöd. Många tvingas till tiggeri. Det finns få offentliga institutioner för personer med funktionsnedsättningar och de som finns är ofta kraftigt överbelagda och saknar tillräckliga resurser.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Indien

EU och Indien har en överenskommelse om att hålla regelbunden dialog om mänskliga rättigheter; den senaste formella dialogen ägde rum 2013. Dialogen fokuserar på dödsstraff, kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter samt frågor om icke-diskriminering. EU finansierar projekt som bland annat syftar till stöd och rehabilitering av offer för människohandel, tortyr och barnarbete, för skydd av minoriteter och urfolk samt till att främja barns rättigheter. Sverige har återkommande politisk dialog med Indien på olika nivåer. Sveriges och Indiens regeringschefer antog i februari 2016 ett gemensamt uttalande, som bland annat föreskriver en tätare dialog mellan länderna om mänskliga rättigheter i FN och andra multilaterala organ. Uttalandet understryker också vikten av insatser för att stärka kvinnors och flickors rättigheter. I april 2018 förnyade regeringscheferna detta åtagande med en gemensam handlingsplan, där man bland annat kom överens om att uppmuntra till gemensamma insatser för att stärka kvinnors egenmakt.

Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete avslutades 2013. Sverige fortsätter att stödja främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter

genom multilateralt bistånd och via svenska civilsamhällesorganisationer verksamma i Indien. Flera FN-organ såsom UNDP, Unicef, UNAIDS och UN Women, bedriver verksamhet i Indien i syfte att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna.

I den senaste granskningen av Indien i FN:s universella granskningsmekanism (UPR) 2017 gav Sverige rekommendationer som rörde bland annat tortyr, hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter och barnarbete vilka noterades av Indien. Rekommendationer gavs även om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter vilka accepterades av Indien.

VIII. Ratificering av centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR*) ratificerades år 1979. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet är Indien inte part till.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, ICESCR*) ratificerades år 1979. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Indien inte part till.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination, ICERD*) ratificerades år 1968.

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, CEDAW*) ratificerades år 1993. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Indien inte part till.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (*Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CAT*) undertecknades år 1997, har inte ratificerats. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr är Indien inte part till.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child*, CRC) ratificerades år 1992. Det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2005.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, CRPD) ratificerades år 2007.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances*, ICED) undertecknades år 2007, har inte ratificerats.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (*Convention Relating to the Status of Refugees*, 1951 *Refugee Convention*) och det tillhörande protokollet är Indien inte part till.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*) är Indien inte part till.